EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 14.5.2014
COM(2014) 259 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o provádění směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru

OBSAH

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o provádění směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru

1. Úvod 2
2. Provedení směrnice v členských státech 3
3. Využití a dopad možností právní úpravy podle čl. 27 odst. 2 3
4. Upřesnění některých nedefinovaných právních pojmů obsažených ve směrnici 7
5. Význam limitů stanovených v čl. 2 odst. 2 písm. c) a limitů a procentních hodnot používaných k výpočtu výše odškodnění v případě předčasného splacení úvěru pro trhy spotřebitelských úvěrů 10
6. Dopad směrnice na trhy spotřebitelských úvěrů 11
7. Dopad směrnice na ochranu spotřebitele 14
8. Závěry 19

1. ÚVOD

Více než dvacet let od přijetí první směrnice o spotřebitelském úvěru v roce 1987[1] byla přijata směrnice 2008/48/ES (směrnice o spotřebitelském úvěru – dále jen „směrnice“)[2] a členské státy ji musely provést do dne 11. června 2010. Od té doby přijala Komise směrnici 2011/90/EU[3] s cílem zajistit, aby předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů (dále jen „RPSN“) přesněji zohledňovaly produkty prodávané na trhu, a zveřejnila rovněž pokyny k uplatňování směrnice ve vztahu k nákladům a RPSN.

Hlavním cílem směrnice je zajistit vysoký stupeň ochrany spotřebitele, a tudíž podpořit důvěru spotřebitelů, umožnit volný přeshraniční pohyb úvěrových nabídek a napravit narušení hospodářské soutěže vyplývající z rozdílů mezi vnitrostátními právními předpisy týkajícími se spotřebitelského úvěru. Současně je třeba zdůraznit, že cílem směrnice není vybízet spotřebitele k pořizování více úvěrů, nýbrž zajistit jim veškeré potřebné informace a práva, jež je třeba před pořízením úvěru důkladně uvážit.

Je však důležité mít na paměti, že do oblasti působnosti nespadají tyto úvěrové smlouvy:

1. veškeré úvěrové smlouvy, které jsou zajištěny hypotékou nebo jiným srovnatelným zajištěním běžně používaným v členském státě na nemovitý majetek nebo které jsou zajištěny právem souvisejícím s nemovitým majetkem (čl. 2 odst. 2 písm. a)), a
2. veškeré úvěrové smlouvy, jejichž účelem je nabytí nebo zachování vlastnických práv k pozemku nebo ke stávající nebo projektované stavbě (čl. 2 odst. 2 písm. b)).

Je třeba rovněž uvést, že do oblasti působnosti směrnice nespadají ani úvěrové smlouvy na celkovou výši úvěru nižší než 200 EUR nebo vyšší než 75 000 EUR, členské státy však mohou použitelnost směrnice dobrovolně rozšířit i na úvěrové smlouvy, které do její oblasti působnosti nespadají.

Ustanovení čl. 27 odst. 2 směrnice vyžaduje, aby Komise každých pět let přezkoumala limity stanovené v této směrnici a procentní hodnoty používané k výpočtu výše odškodnění v případě předčasného splacení a rovněž aby sledovala účinky možností právní úpravy zvolených členskými státy na vnitřní trh a na spotřebitele. Evropský parlament ve svém usnesení ze dne 20. listopadu 2012 mimoto Komisi vyzval, aby předložila zprávu o provádění směrnice a aby plně posoudila její dopady z hlediska ochrany spotřebitele.

Komise proto přijala tuto zprávu, a to na základě ověření provedení do vnitrostátního práva, jež dosud probíhá, a důkazů získaných prostřednictvím studie o trhu spotřebitelských úvěrů[4] a studie o možnostech právní úpravy zvolených členskými státy[5], přičemž obě tyto studie provedli externí smluvní dodavatelé.

---

1 Směrnice Rady 87/102/EHS ze dne 22. prosince 1986 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru (Úř. věst. L 42, 12.2.1987).

2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru (Úř. věst. L 133/66, 22.5.2008).

3 Směrnice Komise 2011/90/EU ze dne 14. listopadu 2011, kterou se mění část II přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES, kterou se stanoví dodatečné předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů.

4 Studie o fungování trhu spotřebitelských úvěrů v Evropě, kterou provedly společnosti IPSOS a London Economics.

5 Studie o dopadu možností právní úpravy zvolených členskými státy a jiných aspektů uplatňování směrnice 2008/48/ES na fungování trhu spotřebitelských úvěrů v Evropské unii, závěrečná zpráva ze září 2013, kterou vyhotovila Výkonná agentura pro zdraví a spotřebitele a společnost Risk & Policy Analysts Limited. Studie je zahrnuta ve zprávách o jednotlivých zemích a v horizontální závěrečné zprávě, která obsahuje analýzu situace v celé Evropské unii a vychází z informací a hodnocení týkajících se jednotlivých zemí.

2. PROVEDENÍ SMĚRNICE V ČLENSKÝCH STÁTECH

2.1. Lhůta pro provedení

Podle čl. 27 odst. 1 měly členské státy přijmout a zveřejnit předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí do 11. června 2010, tj. do 24 měsíců od jejího vstupu v platnost. Od téhož dne musely členské státy tyto předpisy rovněž používat. Vysoký počet členských států neoznámil vnitrostátní prováděcí opatření včas. Z tohoto důvodu zahájila Komise po uplynutí lhůty pro provedení proti šestnácti členským státům řízení o nesplnění povinnosti. Čtyři členské státy nezajistily včasný vstup směrnice v platnost nebo její účinné uplatňování a požadovaly přechodné období, které nebylo ve směrnici stanoveno. Jelikož mezitím všechny členské státy prováděcí opatření přijaly a oznámily, byla řízení o nesplnění povinnosti, která byla zahájena kvůli neoznámení prováděcích opatření Komisi, ukončena.

2.2. Kontrola provedení

Dvacet členských států směrnici provedlo přijetím nových právních předpisů, zatímco ostatní členské státy zavedly změny již existujících právních předpisů. Dva členské státy provedly směrnici prostřednictvím sekundárních právních předpisů a jeden členský stát provedl směrnici prostřednictvím mimořádného nařízení, jež bylo později potvrzeno zákonem.

Podle hodnocení Komise nebyly v provedení směrnice ze strany členských států dosud zjištěny žádné systémové nedostatky. Zdá se však, že v řadě členských států některá ustanovení směrnice chybí, nebo byla provedena nesprávně či neúplně. Jedná se o zjištění předběžné analýzy, kterou Komise provedla.

Útvary Komise nejprve zahájily s členskými státy dialog, aby si vyžádaly více informací o způsobu provedení směrnice a rovněž určitá objasnění/potvrzení existujících informací. Některé členské státy již v této fázi uznaly nedostatky v prováděcích předpisech a přislíbily, že je pozmění, aby byl zajištěn soulad se směrnicí. U ostatních členských států zahájily útvary Komise důkladnější šetření, která by mohla vést k řízení o nesplnění povinnosti.

3. VYUŽITÍ A DOPAD MOŽNOSTÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY PODLE ČL. 27 ODST. 2[6]

Některá ustanovení směrnice jsou nepovinná a členské státy se mohou rozhodnout, zda příslušné požadavky zavedou, či nikoli (dále jen „možnosti právní úpravy“). Podle čl. 27 odst. 2 směrnice musí Evropská komise sledovat účinky možností právní úpravy zvolených podle čl. 2 odst. 5 a 6, čl. 4 odst. 1 a odst. 2 písm. c), čl. 6 odst. 2, čl. 10 odst. 1 a odst. 5 písm. f), čl. 14 odst. 2 a čl. 16 odst. 4 na vnitřní trh a na spotřebitele. Studie, kterou Komise zadala, se zaměřila na možné důsledky možností právní úpravy zvolených členskými státy, pokud jde o dopad na vnitřní úvěrový trh a ochranu spotřebitele, a to v jednotlivých členských státech zvlášť i v celé Evropské unii, ukázala však složitost tohoto hodnocení. K hlavním faktorům ovlivňujícím kvalitativní hodnocení těchto dopadů patří relativně krátká doba, která uplynula od provedení směrnice, velmi rozdílná situace v členských státech s ohledem na regulaci a úvěrový trh, zejména pokud jde o situaci před vstupem směrnice v platnost, a skutečné chování a/nebo jednání spotřebitelů a poskytovatelů úvěrů. Některé dopady mohly vyplývat spíše z vývoje na trhu, zejména finanční krize, nikoli z uplatňování směrnice[7].

---

6 Tento oddíl vychází ze zjištění studie o dopadech možností právní úpravy zvolených členskými státy a jiných aspektů uplatňování směrnice 2008/48/ES na fungování trhu spotřebitelských úvěrů v Evropské unii, kterou provedla Výkonná agentura pro zdraví a spotřebitele a společnost Risk & Policy Analysts Limited.

7 Je třeba uvést, že metoda přijatá za účelem provedení výše uvedené studie, tj. posouzení dopadů na základě přezkumu literatury a konzultací se zúčastněnými stranami (internetový průzkum a telefonické rozhovory s orgány veřejné moci, poskytovateli úvěrů, zástupci spotřebitelů, výzkumnými ústavy, profesními sdruženími a subjekty přijímajícími stížnosti) určuje rozsah informací

3.1. Výjimky pro organizace založené pro vzájemný prospěch svých členů (čl. 2 odst. 5)

Šest členských států (Kypr, Irsko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko a Spojené království (Anglie a Wales, Skotsko a Severní Irsko)) využilo možnost stanovenou v čl. 2 odst. 5 a stanovilo, že v případě úvěrových smluv uzavřených organizacemi, které jsou založeny pro vzájemný prospěch svých členů, jak jsou popsány v čl. 2 odst. 5 písm. a) až e), se použijí pouze některá ustanovení směrnice.

Některé zúčastněné strany[8] se domnívají, že tato možnost právní úpravy měla na vnitřní trh a ochranu spotřebitele pozitivní dopad, jelikož snižuje administrativní zátěž uloženou organizacím, které představují méně agresivní a levnější alternativu některých jiných kategorií poskytovatelů úvěrů. Zvyšuje rovněž výběr pro spotřebitele, pomáhá omezit pronikání dražších druhů úvěrů na trh (např. půjček před výplatou) a zlepšuje finanční začlenění. K potenciálně negativním aspektům vyplývajícím z využití této možnosti právní úpravy ze strany některých členských států patří záležitosti související se spravedlností a rovností mezi poskytovateli úvěrů[9], maximální harmonizací jakožto právní zásadou, snazším prosazováním a právní jasností pro spotřebitele.

3.2. Úvěrové smlouvy, které stanoví možnost ujednání o odložení platby nebo metodách splácení (čl. 2 odst. 6)

Osmnáct členských států (Belgie, Chorvatsko, Kypr, Česká republika, Dánsko, Německo, Řecko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Malta, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko) využilo možnost stanovenou v čl. 2 odst. 6 a stanovilo, že se pro úvěrové smlouvy, které stanoví možnost ujednání mezi věřitelem a spotřebitelem o odložení platby nebo metodách splácení, pokud je spotřebitel již v prodlení podle původní úvěrové smlouvy, použijí pouze některá ustanovení směrnice, jsou-li splněny podmínky stanovené v čl. 2 odst. 6 písm. a) a b).

Účelem této možnosti právní úpravy je vybízet poskytovatele úvěrů k hledání vzájemně prospěšnějšího řešení tím, že spotřebitel může platbu odložit nebo sjednat jiné metody splácení. Z hlediska ochrany spotřebitele to bude mít pravděpodobně pozitivní dopad. Zúčastněné strany si však nejsou vědomy uplatňování této možnosti právní úpravy v praxi ani dopadů, jež by bylo možno přičíst přímo této možnosti (což může vysvětlovat skutečnost, že v případě některých členských států odráží provedení této možnosti právní úpravy do vnitrostátního práva běžnou obchodní praxi, která existovala před zavedením směrnice). Přibližně 15 % respondentů v internetovém průzkumu uvedlo, že uplatnění možnosti právní úpravy podle čl. 2 odst. 6 mělo z hlediska ochrany spotřebitele pozitivní dopad, zatímco 5 % respondentů zmínilo negativní dopady; tyto názory však nebyly odůvodněny[10].

---

získaných při konzultacích a zjištění analýzy dopadů možností právní úpravy podle směrnice. Je třeba rovněž uvést, že pokud byly zjištěny dopady možností právní úpravy na vnitřní úvěrový trh, vycházelo se z toho, že i když v některých případech byly tyto dopady zjištěny na domácím trhu, týkají se pravděpodobně i ostatních zemí EU, přeshraničních aspektů nebo přinejmenším rozhraní mezi vnitrostátními trhy a celým trhem EU. Je nutno také zmínit, že povaha zjištění studie nepřispěla nutně k analýze kvantitativních dopadů.

8 Tento názor vyslovily orgány veřejné moci, organizace na ochranu spotřebitele a úvěrová sdružení ze zemí, které uplatnily tuto možnost právní úpravy.

9 Vztažení oblasti působnosti všech ustanovení směrnice na úvěrová sdružení v Irsku vedlo podle poskytovatelů úvěrů k nerovným podmínkám ve srovnání s podobnými organizacemi v některých jiných zemích, v nichž byla uplatněna výjimka podle čl. 2 odst. 5 směrnice (např. ve Spojeném království).

10 Některé zúčastněné strany měly problém oddělit nebo odlišit dopady možnosti právní úpravy a dopady skutečnosti, že se čl. 2 odst. 6 vztahuje na úvěrové smlouvy, které stanoví možnost ujednání mezi věřitelem a spotřebitelem o odložení platby nebo metodách splácení. Některé zúčastněné strany měly za to, že existence tohoto druhu smluv ve vnitrostátním právním systému je důsledkem možnosti právní úpravy, ačkoli možnost právní úpravy podle čl. 2 odst. 6 neměla sama o sobě zavést tento druh smluv do vnitrostátních právních systémů.

3.3. Vnitrostátní pravidla vyžadující, aby v reklamách, které neuvádějí úrokovou sazbu ani jakékoli údaje o nákladech úvěru pro spotřebitele, byla uváděna roční procentní sazba nákladů (čl. 4 odst. 1)

Čtyři členské státy (Kypr, Maďarsko, Švédsko a Spojené království (všechny jurisdikce)) využily výjimku stanovenou v čl. 4 odst. 1 druhém pododstavci, tj. požadují uvedení RPSN v reklamách týkajících se úvěrových smluv, které neuvádějí úrokovou sazbu ani jakékoli údaje o nákladech úvěru pro spotřebitele, nikoli však „standardní informace“ uvedené v čl. 4 odst. 2.

Zúčastněné strany, které byly v dotčených členských státech konzultovány, nebyly schopny určit konkrétní dopady související s provedením této možnosti právní úpravy. Hlavním vnímaným přínosem bylo to, že reklamy jsou kratší a srozumitelnější[11], současně však poskytují spotřebitelům informace o RPSN, které jim umožňují srovnat různé nabídky. Byly však vysloveny obavy, že si ne všichni spotřebitelé uvědomují, že se údaje o RPSN uvedené v reklamě mohou v závislosti na vnitrostátních právních předpisech případně vztahovat pouze na „reprezentativní příklad“ a že inzerovaná sazba nemusí představovat sazbu, kterou skutečně získají.

3.4. RPSN v reklamách, předsmluvních informacích a úvěrových smlouvách, na něž se vztahuje čl. 2 odst. 3 (přečerpání splatné na požádání nebo do tří měsíců) (čl. 4 odst. 2 písm. c), čl. 6 odst. 2 a čl. 10 odst. 5 písm. f))

Osm členských států (Bulharsko, Dánsko, Irsko, Lucembursko, Malta, Polsko, Španělsko a Spojené království (Anglie a Wales, Skotsko a Severní Irsko)) využilo možnost stanovenou v čl. 4 odst. 2 písm. c), podle níž mohou členské státy rozhodnout, že RPSN není třeba uvádět v reklamách týkajících se úvěrových smluv ve formě možnosti přečerpání, kde úvěr musí být splacen na požádání nebo do tří měsíců (dále jen „úvěrové smlouvy podle čl. 2 odst. 3“). Deset členských států (Chorvatsko, Dánsko, Německo, Irsko, Lucembursko, Malta, Polsko, Slovensko, Španělsko a Spojené království (Anglie a Wales, Skotsko a Severní Irsko)) využilo možnost podle čl. 6 odst. 2, podle níž mohou členské státy rozhodnout, že RPSN není třeba uvádět v předsmluvních informacích týkajících se úvěrových smluv podle čl. 2 odst. 3. Jedenáct členských států (Česká republika, Německo, Dánsko, Lucembursko, Španělsko, Irsko, Malta, Nizozemsko, Polsko, Slovensko a Spojené království (Anglie a Wales, Skotsko a Severní Irsko)) využilo možnost podle čl. 10 odst. 5 písm. f), podle níž mohou členské státy rozhodnout, že RPSN není třeba uvádět v úvěrových smlouvách, na něž se vztahuje čl. 2 odst. 3.

Vyslovené názory na důsledky těchto možností právní úpravy závisejí (jak se zdá) značně na tom, zda se usuzuje, že v případě zvláštních úvěrových smluv, na něž se vztahuje čl. 2 odst. 3, jsou pro spotřebitele užitečné údaje o RPSN (či nikoli)[12]. Je rovněž důležité zmínit, že si zúčastněné strany nebyly vědomy dopadů vyplývajících z těchto možností právní úpravy, nebo se domnívaly, že dopady na vnitřní úvěrový trh nebo na spotřebitele jsou pouze omezené (pokud vůbec nějaké). To je zapříčiněno tím, že (jak se zdá) úvěrové smlouvy, na něž se vztahuje čl. 2 odst. 3, jsou většinou „nadstandardními“ produkty, které využívají určití poskytovatelé úvěrů a/nebo spotřebitelé pouze v některých členských státech[13]. Mimoto je v zásadě obtížné posoudit dopad neposkytnutí informací a odlišit dopad neposkytnutí

[11] Tento názor vyslovily orgány veřejné moci a poskytovatelé úvěrů.

[12] Patnáct členských států (Rakousko, Belgie, Kypr, Estonsko, Řecko, Finsko, Francie, Maďarsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Portugalsko, Rumunsko, Švédsko a Slovinsko) uvedlo, že by v případě úvěrových smluv, na něž se vztahuje čl. 2 odst. 3, měly být v reklamách, předsmluvních informacích a ve vlastních úvěrových smlouvách uváděny údaje o RPSN.

[13] Zdá se, že přečerpání je běžné v Německu, na Kypru, ve Slovinsku a Nizozemsku.

informací o RPSN od ostatních ovlivňujících faktorů (finanční situace dlužníka, finanční gramotnost dlužníka, dopad finanční krize na výpůjčky atd.).

Prohlášení ohledně kladného dopadu[14] těchto možností právní úpravy z hlediska ochrany spotřebitele předpokládají, že by údaje o RPSN při přečerpání mohly být spotřebiteli nesprávně pochopeny (např. kvůli potížím při výpočtu RPSN pro účely reklamy v případě tohoto zvláštního produktu). Dotyčná ustanovení mimoto členským státům umožňují nalézt rovnováhu mezi zajištěním náležité úrovně ochrany spotřebitele a uložením zátěže věřitelům. Během konzultací poskytovatelé úvěrů a profesní sdružení uvedli, že pokud by u úvěrových smluv podle čl. 2 odst. 3 museli vypočítávat RPSN, znamenalo by to pro ně dodatečné náklady při minimálním dodatečném přínosu. V tomto ohledu se mělo za to, že možnosti právní úpravy mají na vnitřní úvěrový trh pozitivní dopad. Na druhou stranu se navrhovalo, aby bez ohledu na možné chyby bylo nutno RPSN uvádět u všech druhů úvěrových produktů s cílem podpořit transparentnost a konzistentnost a poskytnout spotřebiteli všechny možné informace[15]. Předpokládá se, že údaj o RPSN spotřebiteli pomůže (je-li dostatečně finančně gramotný) srovnat různé nabídky a přijmout informované rozhodnutí. V této souvislosti by bylo možno tvrdit, že v členských státech, které tyto možnosti právní úpravy uplatňují, se možná objevily určité negativní dopady. Ty by však byly velmi omezené vzhledem k malému podílu úvěrových smluv podle čl. 2 odst. 3 v Unii.

3.5. Vnitrostátní pravidla týkající se platnosti uzavírání úvěrových smluv (čl. 10 odst. 1)

Všech 28 členských států zachovalo nebo zavedlo vnitrostátní pravidla týkající se platnosti uzavírání úvěrových smluv v souladu s čl. 10 odst. 1. Všechny členské státy na základě této možnosti právní úpravy rozhodly, že by při uzavírání úvěrových smluv měl být obecně platný elektronický podpis. Ačkoli uživatelé uvedli určité pozitivní dopady na prospěch spotřebitele (zejména vzhledem k vyšší činnosti na internetu a on-line), v Německu se používání písemných smluv pokládá za důležité pro zachování vysoké úrovně ochrany spotřebitele (jelikož spotřebitelům umožňuje uvážit a uvědomit si význam smlouvy). To je obzvláště významné vzhledem k negativním zkušenostem spojeným s elektronickým poskytováním úvěrů, jako jsou SMS půjčky, které jsou obecně dostupné v severských zemích. V současnosti je skutečnost taková, že v Unii je většina úvěrových smluv dosud vypracovávána na papíře.

3.6. Právo na odstoupení od smlouvy v případě smluv o vázaném úvěru (čl. 14 odst. 2)

Tři členské státy (Francie, Rumunsko a Slovinsko) se odvolaly na existenci dřívějších právních předpisů za účelem využití výjimky stanovené v čl. 14 odst. 2, pokud jde o smlouvy o vázaném úvěru definované v čl. 3 písm. n), podle něhož platí, že pokud vnitrostátní právní předpisy ke dni vstupu této směrnice v platnost již stanoví, že spotřebiteli nelze zpřístupnit finanční prostředky před uplynutím zvláštní doby, mohou členské státy na výslovnou žádost spotřebitele zkrátit čtrnáctidenní lhůtu pro odstoupení od smlouvy tak, aby odpovídala této zvláštní době.

Tato možnost právní úpravy spotřebitelům umožňuje obdržet pořízené zboží nebo služby dříve a předpokládá se, že pomůže zajistit jednotnou regulaci ve stávajících vnitrostátních právních předpisech. U poskytovatelů úvěrů mimoto zajišťuje větší právní jasnost. Upřesnění,

[14] Tento názor vyslovilo mnoho různých kategorií zúčastněných stran, včetně poskytovatelů úvěrů, profesních sdružení a spotřebitelských organizací.

[15] Tento názor zastávaly většinou organizace/zástupci spotřebitelů, avšak rovněž profesní sdružení, poskytovatelé úvěrů a orgány veřejné moci.

že žádost musí podat spotřebitel, má zajistit, aby nebyl spotřebitel přinucen čekací dobu zkrátit. Spotřebitelům, kteří si jsou svým nákupem jisti, současně umožňuje postupovat rychleji. Zúčastněné strany si však nebyly vědomy uplatňování této možnosti právní úpravy v praxi ani žádného dopadu, který by jí bylo možno přímo přičíst.

3.7. Právo na předčasné splacení a odškodnění věřitele (čl. 16 odst. 4)

Sedmnáct členských států (Rakousko, Chorvatsko, Kypr, Finsko, Francie, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko a Spojené království (všechny jurisdikce)) provedlo čl. 16 odst. 4 písm. a) týkající se nároku věřitele na odškodnění za předčasné splacení pod podmínkou, že předčasně splacená částka přesáhne hranici stanovenou vnitrostátním právem.

Ustanovení čl. 16 odst. 4 písm. b) týkající se nároku věřitele výjimečně uplatňovat vyšší odškodnění za předčasné splacení provedlo devět členských států (Bulharsko, Kypr, Dánsko, Litva, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Španělsko a Spojené království (pouze Gibraltar)).

Pět členských států (Kypr, Litva, Lucembursko, Malta a Spojené království (Gibraltar)) využilo obě možnosti.

Zúčastněným stranám nejsou obvykle známy dopady, které by bylo možno přímo přičíst možnostem právní úpravy podle čl. 16 odst. 4 písm. a) a b). Tyto dopady budou pravděpodobně omezené, jelikož naprostá většina ujednání o spotřebitelském úvěru v Evropě nemá dostatečně vysokou hodnotu, aby vedla k nároku poskytovatele úvěru uplatňovat odškodnění podle hranice používané členskými státy, přičemž někteří poskytovatelé úvěrů se vzdávají možnosti uplatňovat finanční odškodnění za předčasné splacení (ačkoli na ně mají z právního hlediska nárok) a v některých členských státech je předčasné splacení poměrně neobvyklé.

Ve většině členských států, které využily možnost právní úpravy podle čl. 16 odst. 4 písm. a), se však usuzuje, že to mělo pozitivní dopad na ochranu spotřebitele a/nebo vnitřní trh, zejména co se týká právní jasnosti zajištěné u poskytovatelů úvěrů i spotřebitelů. Tato možnost se pokládá za prospěšnou zejména pro spotřebitele v zemích, v nichž musí poskytovatelé úvěrů nyní splňovat přísnější podmínky, než mohou uplatnit odškodnění, a pro poskytovatele úvěrů, jelikož ti nejsou v důsledku předčasného splacení úvěrů ze strany spotřebitelů znevýhodněni.

4. UPŘESNĚNÍ NĚKTERÝCH NEDEFINOVANÝCH PRÁVNÍCH POJMŮ OBSAŽENÝCH VE SMĚRNICI[16]

Směrnice obsahuje některé obecné formulace, aby je členské státy mohly přizpůsobit své právní kultuře a situaci na trhu. Tento oddíl byl vypracován na základě studie o dopadech možností právní úpravy zvolených členskými státy a jiných aspektů uplatňování směrnice 2008/48/ES na fungování trhu spotřebitelských úvěrů v Evropské unii.

[16] Slovní spojení „upřesnily nebo objasnily“ použité v tomto oddíle zprávy se týká upřesnění vypracovaného v členských státech v rámci příslušného právního předpisu, důvodové zprávy k právnímu předpisu, přípravné legislativní práce, vysvětlivek a podobných dokumentů, které objasňují význam pojmů použitých ve směrnici. Co se týká zjištěných dopadů objasnění výrazů/pojmů, případné dopady týkající se vnitřního trhu se ve skutečnosti vztahují na domácí úvěrové trhy.

4.1. Pojem „zanedbatelné poplatky“ u úvěrových smluv, podle nichž musí být úvěr splacen do tří měsíců (čl. 2 odst. 2 písm. f))

Ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. f) vylučuje z oblasti působnosti směrnice úvěrové smlouvy, podle jejichž podmínek musí být úvěr splacen do tří měsíců a platí se pouze zanedbatelné poplatky. Tento pojem upřesnilo nebo objasnilo devět členských států (Belgie, Maďarsko, Kypr, Finsko, Nizozemsko, Rumunsko, Slovinsko, Španělsko a Spojené království).

Celkově se usuzuje, že objasnění tohoto pojmu mělo pozitivní dopad na vnitřní úvěrový trh i na ochranu spotřebitele. Pomohlo údajně chránit spotřebitele před bezohlednými věřiteli, kteří se snaží směrnici obcházet; zúčastněné strany se domnívají, že v dlouhodobém horizontu by to mohlo zlepšit celkové vztahy mezi poskytovateli úvěrů a jejich příjemci. U poskytovatelů úvěrů upřesnění tohoto pojmu zajišťuje právní jasnost. Umožňuje účinnější prosazování a sledování jejich činnosti. V některých členských státech nebyly zúčastněné strany schopny určit dopady, jež by bylo možno přičíst objasnění tohoto pojmu, a to kvůli skutečnosti, že tento pojem byl upřesněn v právních předpisech existujících před zavedením směrnice, nebo kvůli tomu, že počet úvěrových smluv, jichž se to týká, je poměrně nízký.

4.2. Pojem „s dostatečným předstihem“ s ohledem na poskytování předsmluvních informací (čl. 5 odst. 1 a čl. 6 odst. 1)

Podle čl. 5 odst. 1 a čl. 6 odst. 1 musí věřitel nebo zprostředkovatel úvěru poskytnout spotřebiteli předsmluvní informace s dostatečným předstihem před tím, než je spotřebitel vázán úvěrovou smlouvou nebo nabídkou. Šest členských států (Francie, Litva, Nizozemsko, Rumunsko, Švédsko a Spojené království) upřesnilo nebo objasnilo, co to znamená „s dostatečným předstihem“. Prováděcí právní předpisy některých členských států odkazují pouze na poskytnutí informací „před tím“, než je spotřebitel smlouvou vázán nebo než smlouvu uzavře.

Obecně se uvádí, že objasnění tohoto pojmu mělo na ochranu spotřebitele jen mírně pozitivní dopady. Švédští spotřebitelé mají nyní například dostatek času, aby se mohli seznámit s informacemi a uvážit je (přípravné práce zmiňují, že jednotliví spotřebitelé mohou potřebovat na seznámení se s podmínkami smlouvy různě dlouhou dobu). Některé zúčastněné strany na druhou stranu zpochybnily rozsah, v jakém mohou tento požadavek dodržovat a skutečně jej dodržují poskytovatelé internetových půjček.

4.3. Pojem „náležité vysvětlení“ a poskytování pomoci spotřebiteli ze strany věřitelů nebo zprostředkovatelů úvěrů (čl. 5 odst. 6)

Podle čl. 5 odst. 6 musí věřitelé nebo zprostředkovatelé úvěru poskytnout spotřebiteli náležité vysvětlení, aby byl schopen posoudit, zda navrhovaná úvěrová smlouva odpovídá jeho potřebám a finanční situaci. Členské státy mohou upravit způsob a rozsah poskytování této pomoci, jakož i to, kdo ji poskytuje. Pojem „náležité vysvětlení“ upřesnilo nebo objasnilo osm členských států (Rakousko, Maďarsko, Itálie, Nizozemsko, Polsko, Slovinsko, Švédsko a Spojené království).

Pokud jde o pozitivní dopady, zúčastněné strany v Maďarsku uvedly, že upřesnění tohoto pojmu usnadnilo orgánům sledování a kontrolu dodržování právních předpisů (tj. existuje lepší prosazování). V Itálii se zúčastněné strany domnívají, že v důsledku upřesnění tohoto pojmu jsou předsmluvní informace poskytované spotřebitelům úplnější a srozumitelnější. Podmínky smluv o spotřebitelském úvěru jsou údajně transparentnější a informace jednotnější a jednodušší. Co se týká negativních dopadů, poskytovatelé úvěrů poukázali na vyšší administrativní zátěž, s níž se věřitelé potýkají, a velké množství informací, které musí spotřebitelé zpracovat před přijetím rozhodnutí. Podle některých zúčastněných stran je

zapotřebí lepší prosazování, jelikož některá vysvětlení poskytovatelů úvěrů jsou dosud nejednoznačná.

Na základě stížností a rozhodnutí o předběžné otázce[17] je Komisi známo, že není neobvyklé, že spotřebitelé podepíší smlouvy, které neodpovídají jejich potřebám. Náležité vymáhání dodržování požadavků na předsmluvní informace obecně, a zejména tohoto ustanovení je proto velmi důležité jako preventivní opatření.

4.4. Poskytování předsmluvních informací týkajících se některých úvěrových smluv prostřednictvím formuláře „evropské informace o spotřebitelském úvěru“ obsaženém v příloze III (čl. 6 odst. 1)

Podle čl. 6 odst. 1 musí věřitel poskytnout spotřebiteli informace potřebné ke srovnání různých nabídek, aby mohl spotřebitel učinit informované rozhodnutí, zda uzavře úvěrovou smlouvu ve formě možnosti přečerpání a některé konkrétní úvěrové smlouvy. Tyto informace mohou být poskytnuty prostřednictvím formuláře „evropské informace o spotřebitelském úvěru“ obsaženého v příloze III směrnice[18]. Deset členských států (Belgie, Bulharsko, Chorvatsko, Maďarsko, Irsko, Litva, Lucembursko, Portugalsko, Slovinsko a Slovensko) zavedlo u těchto konkrétních úvěrových smluv povinné používání formuláře „evropské informace o spotřebitelském úvěru“.

Naprostá většina zúčastněných stran souhlasí s tím, že celkově má tento formulář pozitivní dopad na ochranu spotřebitele a dosáhl zamýšleného účelu, kterým je umožnit spotřebitelům porovnání různých cen a nabídek. Povinné používání formuláře údajně snížilo riziko prodlení nebo nesplacení, usnadnilo poskytování internetových půjček a zvýšilo transparentnost a hospodářskou soutěž na vnitřním úvěrovém trhu. Některé zúčastněné strany se domnívají, že přínosy formuláře „evropské informace o spotřebitelském úvěru“ jsou malé vzhledem ke skutečnosti, že mnoho spotřebitelů není dostatečně finančně gramotných, aby informacím uvedeným ve formuláři plně porozumělo. V Belgii a Irsku se usuzuje, že formulář je složitější než informace, které byly spotřebitelům poskytovány dříve, a že jako takový má dokonce na ochranu spotřebitele malý negativní dopad. Poskytovatelé úvěrů obecně poukazují na správní a provozní náklady, v některých zemích bez odpovídajících přínosů. Každopádně se zdá být zřejmé, že formulář „evropské informace o spotřebitelském úvěru“ bude účinnější, bude-li doprovázen opatřeními, která mají zvýšit finanční znalosti spotřebitelů a zlepšit dodržování čl. 5 odst. 6.

4.5. Pojem „dostatečné informace“, pokud jde o povinnost posuzovat úvěruschopnost spotřebitele (čl. 8 odst. 1)

Podle čl. 8 odst. 1 musí věřitel posoudit úvěruschopnost spotřebitele na základě dostatečných informací získaných případně od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, na základě vyhledávání v příslušné databázi. Dva členské státy (Belgie a Spojené království) upřesnily nebo objasnily, co se rozumí „dostatečnými informacemi“.

Objasnění tohoto pojmu mělo pozitivní dopad, zúčastněné strany v Belgii například uvádějí, že povinnost poskytovatelů úvěrů zaregistrovat určité finanční produkty a uchovávat výsledky konzultací ohledně úvěruschopnosti spotřebitelů přinesla spotřebitelům prospěch, tak je tomu i v případě, kdy byly od spotřebitelů požadovány a získány „úplné a správné“ informace již před provedením směrnice. Existují však obavy ohledně vymáhání dodržování tohoto

[17] Viz např. věc Pohotovost' s..r.o. ./. Iveta Korčkovská, C-76/10, zejména body 23–25.

[18] Podle čl. 5 odst. 1 musí být tyto informace poskytovány prostřednictvím formuláře „evropské informace o spotřebitelském úvěru“ u ostatních druhů úvěrů.

ustanovení (některé zúčastněné strany se domnívají, že věřitelé nabízející smlouvy v místě prodeje nezískají vždy dostatečné informace kvůli střetu zájmů mezi prodejem zboží/služby a splněním právních povinností). Úvěruschopnost spotřebitele není proto posouzena vždy dostatečně podrobně.

4.6. Pojem „významné zvýšení“, pokud jde o povinnost posuzovat úvěruschopnost spotřebitele (čl. 8 odst. 2)

Podle čl. 8 odst. 2 musí věřitel posoudit úvěruschopnost spotřebitele před jakýmkoli významným zvýšením celkové výše úvěru. Tři členské státy (Bulharsko, Slovinsko a Švédsko) objasnily, co se rozumí „významným zvýšením“, a to stanovením konkrétní prahové hodnoty, při jejímž překročení je věřitel povinen posoudit úvěruschopnost spotřebitele.

Pokud jde o pozitivní dopady, zúčastněné strany ve Slovinsku zastávají názor, že upřesnění tohoto pojmu snížilo u všech stran úvěrové smlouvy úroveň rizika a zajišťuje, aby se se všemi spotřebiteli zacházelo stejně. V Bulharsku zúčastněné strany uvedly, že v praxi je úvěruschopnost posuzována bez ohledu na procentní hodnotu stanovenou v právních předpisech a že objasnění jako takové nezměnilo nutně stávající situaci. Ve Švédsku si nebyly zúčastněné strany obecně vědomy objasnění pojmu „významné zvýšení“, nemohly tudíž poskytnout informace o jeho dopadech.

4.7. Pojem „výrazné překročení“ (čl. 18 odst. 2)

Podle čl. 18 odst. 2 musí věřitelé poskytnout spotřebitelům bezodkladně určité informace, a to na papíře nebo jiném trvalém nosiči, při „výrazném překročení“ trvajícím déle než jeden měsíc. Tři členské státy (Belgie, Rumunsko a Spojené království) upřesnily, co představuje „výrazné překročení“ (Belgie a Rumunsko stanovením konkrétní prahové hodnoty).

Má se za to, že upřesnění tohoto pojmu má pozitivní dopad na ochranu spotřebitele v Belgii (kvůli právní jasnosti pro věřitele i spotřebitele, což usnadňuje dodržování právních předpisů, a rovněž kvůli psychologické bariéře v důsledku stanovení konkrétní částky, které může překročení dosáhnout) a v Rumunsku (kvůli jednoduchosti a právní jasnosti spojené s konkrétním číselným údajem stanoveným ve vnitrostátních právních předpisech, což je obzvláště užitečné pro spotřebitele s nižší úrovní finanční gramotnosti).

5. VÝZNAM LIMITŮ STANOVENÝCH V ČL. 2 ODST. 2 PÍSM. C) A LIMITŮ A PROCENTNÍCH HODNOT POUŽÍVANÝCH K VÝPOČTU VÝŠE ODŠKODNĚNÍ V PŘÍPADĚ PŘEDČASNÉHO SPLACENÍ ÚVĚRU PRO TRHY SPOTŘEBITELSKÝCH ÚVĚRŮ[19]

Ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. c) omezuje oblast působnosti směrnice na úvěrové smlouvy na celkovou výši úvěru vyšší než 200 EUR a nižší než 75 000 EUR[20]. Průzkum u zúčastněných stran nedává jednoznačnou odpověď ohledně významu těchto limitů.

Ačkoli reakce vnitrostátních sdružení poskytovatelů úvěrů naznačují, že nižší limit je důležitý, jelikož poskytovatelům úvěrů umožňuje poskytovat malé úvěry s nízkými náklady, většina organizací na ochranu spotřebitele je pro zrušení těchto limitů. Organizace na ochranu spotřebitele, které se nepřimlouvají za zrušení limitů, pocházejí většinou z členských států,

[19] Tento oddíl byl vypracován na základě „studie o fungování trhu spotřebitelských úvěrů v Evropě“, kterou provedly společnosti IPSOS a London Economics.

[20] V budoucnu budou úvěrové smlouvy, jejichž účelem je rekonstrukce nemovitostí určených k bydlení, s celkovou výší úvěru vyšší než 75 000 EUR spadat do oblasti působnosti směrnice 2008/48/ES ve znění směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení (Úř. věst. L 60, 28.2.2014).

které směrnici uplatňují na spotřebitelské úvěry bez ohledu na jejich výši. Průzkum u poskytovatelů úvěrů na druhou stranu ukazuje, že by si někteří poskytovatelé úvěrů přáli zvýšení dolního limitu a snížení horního limitu. Dva poskytovatelé úvěrů jsou však pro zvýšení horního limitu.

Co se týká limitů u odškodnění za předčasné splacení, několik málo zúčastněných stran, které poskytly odpověď, nezmínilo žádný dopad na příslušné úvěrové trhy. Pokud jde o procentní hodnoty odškodnění, nebyla obdržena žádná zpětná vazba.

6. DOPAD SMĚRNICE NA TRHY SPOTŘEBITELSKÝCH ÚVĚRŮ[21]

6.1. Velikost trhu spotřebitelských úvěrů

V souvislosti s finanční krizí snižují domácnosti své zadlužení ve formě spotřebitelských úvěrů a poskytovatelé úvěrů zpřísnili kritéria pro poskytnutí úvěru a nesplacené dluhy ve formě spotřebitelských úvěrů se snížily z 9,1 % HDP v roce 2009 na 8,2 % na konci roku 2011. Za tímto souhrnným údajem[22] se skrývají obrovské rozdíly v rozsahu spotřebitelských úvěrů v EU s průměrnou nesplacenou částkou na osobu na konci roku 2011 v rozmezí od 212 EUR v Litvě do 4 111 EUR na Kypru. Kypr má rovněž nejvyšší podíl spotřebitelských úvěrů na HDP (19 %), za ním následuje Řecko (15 %), Maďarsko (14 %), Spojené království (14 %), Bulharsko (12 %), Rumunsko (11 %), Irsko (11 %) a Polsko (10 %). Nejnižší podíl existuje v Litvě, Lucembursku, Estonsku a Lotyšsku, kde činí méně než 5 %.

Navzdory velkým rozdílům mezi jednotlivými zeměmi jsou k dispozici rovněž důkazy, že v období 2000–2011 se výše nesplaceného spotřebitelského úvěru na osobu sbližovala, ačkoli pomalým tempem. To znamená, že výše spotřebitelského úvěru na osobu roste v členských státech, které měly dříve nízké úrovně spotřebitelského úvěru, rychleji než v členských státech, v nichž je již výše spotřebitelského úvěru vysoká.

Spotřebitelské úvěry v cizí měně představují pro spotřebitele dodatečné riziko a v některých členských státech jsou běžné, zejména mimo eurozónu. Podíl spotřebitelských úvěrů v cizí měně na celkovém objemu spotřebitelských úvěrů se například trvale zvyšuje v Litvě, a to z pouze 3 % počátkem roku 2004 na 45 % na konci července 2012. Rakousko je jediným členským státem eurozóny, který uvádí spotřebitelské úvěry v cizí měně. Velká část úvěrů v cizí měně je však tvořena domácími kapitálovými úvěry, tj. spotřebitelskými úvěry zajištěnými hypotékou, které jsou běžné v mnoha členských státech ve východní a střední Evropě, nebo úvěry na bydlení. Podíly kolísají rovněž kvůli změnám směnných kurzů.

V době finanční krize se v minulých letech celková hodnota spotřebitelského úvěru v řadě členských států snižovala. Ačkoli se toto časově shoduje s daty přijetí a použitelností směrnice, velká většina respondentů v průzkumu u poskytovatelů úvěrů[23] uvedla, že nemá za to, že přijetí a provedení směrnice ovlivnilo objem nových poskytnutých úvěrů. Řada poskytovatelů úvěrů však uvedla, že směrnice ovlivnila nové úvěry poskytnuté v domácí měně. Z poskytovatelů úvěrů, kteří zaznamenali dopad, se někteří vyjádřili kladně, zatímco jiní zastávali negativní názor.

---

21 Tento oddíl byl vypracován na základě „studie o fungování trhu spotřebitelských úvěrů v Evropě“, kterou provedly společnosti IPSOS a London Economics.

22 Údaje pocházejí z databáze ECRI, jež v mnoha zemích nezahrnuje věřitele, kteří nejsou měnovými finančními institucemi (banky přijímající vklady). Skutečná velikost trhu spotřebitelských úvěrů je proto podhodnocena.

23 Provedený společnostmi Ipsos a London Economics v rámci „studie o fungování trhu spotřebitelských úvěrů v Evropě“.

6.2. Struktura trhu spotřebitelských úvěrů a škála úvěrových produktů dostupných na vnitrostátních trzích

V rámci průzkumů u regulačních orgánů a vnitrostátních sdružení poskytovatelů úvěrů se požadoval seznam největších poskytovatelů spotřebitelských úvěrů nezajištěných nemovitostí v rozčlenění na úvěrové instituce a specializované poskytovatele úvěrů. Informace získané prostřednictvím těchto průzkumů nejsou úplné, a neexistence údajů o činnosti specializovaných poskytovatelů úvěrů by se proto neměla vykládat jako známka nedostatečné činnosti specializovaných poskytovatelů úvěrů. Relativní význam úvěrových institucí (tj. bank) a specializovaných poskytovatelů úvěrů při poskytování spotřebitelských úvěrů se v EU liší. Výsledky průzkumu u spotřebitelů[24] ukazují, že činnost specializovaných poskytovatelů úvěrů je nejvyšší v Itálii, Švédsku a Spojeném království.

V současnosti nejsou k dispozici spolehlivé údaje o koncentraci na trhu spotřebitelských úvěrů a odpovědi regulačních orgánů a vnitrostátních sdružení poskytovatelů úvěrů neobsahují bližší údaje ohledně této záležitosti. Podle údajů Evropské centrální banky (ECB)[25] lze v Estonsku, Finsku a Nizozemsku považovat koncentraci na trhu za vysokou. Zdá se, že se v průběhu času koncentrace na trhu nevyvíjela stejně: v Estonsku se koncentrace na trhu snížila, ve Finsku a Nizozemsku však vzrostla. Stejně tak se zdá, že ani ve všech ostatních členských státech neexistuje společná tendence, pokud jde o koncentraci na trhu, a celkový průměrný index EU mírně vzrostl, dosud je však konkurenční.

Všechny regulační orgány, které uvedly celou škálu domácích úvěrových produktů, které jsou dostupné na vnitrostátním trhu (10 z celkem 20)[26], sdělily, že v jejich zemích je přečerpání běžné nebo velmi běžné, a většinou je poskytováno na vnitrostátní úrovni a v domácí měně. Totéž platí pro kreditní karty a osobní půjčky. Je však třeba uvést, že definice kreditní karty a tzv. „charge karty“ není nutně ve všech zemích stejná. Například ve Francii se na debetní karty s odloženou splatností často odkazuje jako na kreditní karty.

Pokud jde o počet úvěrových produktů, které jsou dostupné na jednotlivých vnitrostátních trzích, slovenský regulační orgán uvádí devatenáct (z celkem dvaceti) úvěrových produktů jako běžné nebo velmi běžné produkty a regulační orgán ze Spojeného království uvádí šestnáct produktů jako běžných nebo velmi běžných. Nejnižší počet poskytovaných produktů byl zjištěn v Německu a Lucembursku, v nichž regulační orgán zmiňuje pouze sedm, resp. osm druhů úvěrů jako běžných nebo velmi běžných.

Půjčky od specializovaných poskytovatelů úvěrů uvádějí (obecně) jako běžné nebo velmi běžné pouze sdružení poskytovatelů úvěrů ze Spojeného království. Ve Spojeném království jsou stejně tak běžné nebo velmi běžné půjčky před výplatou od specializovaných poskytovatelů úvěrů. Maďarské sdružení poskytovatelů úvěrů uvádí, že v Maďarsku jsou běžné půjčky před výplatou v cizí měně, které poskytují zahraniční instituce.

6.3. Spoléhání se na spotřebitelské úvěry v EU

Spoléhání se na úvěry při financování každodenních potřeb spotřebitelů lze měřit poměrem úvěrů na výdajích domácnosti. Tento poměr rovněž udává, jaký podíl ročních výdajů je financován prostřednictvím úvěrů. Jsou-li splátky úvěrů ze strany spotřebitelů vyšší než objem nových úvěrů, může být tento poměr rovněž záporný, což ukazuje, že spotřebitelé

[24] Provedený společnostmi Ipsos a London Economics.

[25] Koncentrace měřená pomocí Herfindahl-Hirschmanova indexu na základě celkových aktiv bank.

[26] Jedná se o tyto země: Česká republika, Belgie, Estonsko, Německo, Lucembursko, Litva, Portugalsko, Slovensko, Švédsko a Spojené království.

snížili objem nesplacených dluhů. Spoléhání se na spotřebitelské úvěry se mezi jednotlivými členskými státy značně liší.

S výjimkou Německa se ve všech členských státech před začátkem finanční krize spotřebitelské úvěry v poměru k výdajům domácností zvyšovaly. Po roce 2007 spotřebitelé v řadě členských států využívání úvěrů omezili, zejména v Irsku (–1,4 %), Španělsku (–1,3 %) a Spojeném království (–1,2 %). Německo a Slovensko jsou jediné dva členské státy, v nichž bylo spoléhání se na spotřebitelské úvěry po roce 2007 vyšší než předtím.

6.4. Poskytování přeshraničních úvěrů

Pouze jedenáct z celkem dvaceti regulačních orgánů, které odpověděly, uvedlo celkové údaje o úvěrech poskytnutých ve svých zemích, údaje o podílu přeshraničních úvěrů však poskytli pouze tři respondenti. Respondenti v průzkumu uvedli, že přeshraniční úvěry nemají v jejich zemi žádný význam nebo že objem poskytnutých přeshraničních úvěrů je zanedbatelný. Pouze šest z 50 poskytovatelů úvěrů, kteří na průzkum reagovali, uvedlo, že poskytují přeshraniční úvěry. Tři z těchto respondentů uvedli, že přeshraniční úvěry jsou poskytovány prostřednictvím poboček, v případě dvou respondentů prostřednictvím dceřiných společností a u jednoho respondenta prostřednictvím přímého poskytování úvěrů. U subjektů, které poskytly údaje, činí průměrný procentní podíl přeshraničních úvěrů na celkovém objemu úvěrů 1,43 %.

Podle průzkumu mezi spotřebiteli nejsou u spotřebitelů přeshraniční výpůjčky příliš časté, jsou však podstatně běžnější, než se uvádělo v předchozích studiích (přibližně 5 %). Mezi jednotlivými členskými státy existuje s ohledem na přeshraniční výpůjčky velký rozptyl. Zatímco v Rakousku se toto blíží nule (0,2 %), na Slovensku instituce z jiných členských států poskytly přibližně čtvrtinu (23 %) nejnovějších úvěrových produktů držených dlužníky[27]. U poskytovatele úvěrů z jiného členského státu si s větší pravděpodobností půjčují osoby s vyššími příjmy.

Pokud jde o možné překážky přeshraničního poskytování úvěrů a výpůjček, většina poskytovatelů úvěrů neuvedla, jaký druh překážek jim bránil v přístupu na jiný trh spotřebitelských úvěrů v EU, ačkoli někteří z nich uvedli, že překážku vstupu představuje nedostatečný přístup ke kvalitním úvěrovým informacím nebo že jejich produkt není vhodný pro přeshraniční nabídku. Jiné odpovědi zmiňovaly „likviditu“, „možnost podat žalobu v případě potřeby“, „náklady na financování rozdílů mezi jednotlivými zeměmi“, „potíže při vymáhání nesplacených částek prostřednictvím soudních sporů“ a rovněž „kulturní a jazykové překážky“.

6.5. Rozdíly v ceně srovnatelných úvěrových produktů v rámci jednotlivých zemí a mezi nimi

Podle údajů ECB se od roku 2009 do roku 2013 RPSN ve všech členských státech kromě sedmi (Slovensko, Maďarsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Česká republika a Bulharsko) snížila, přičemž k největšímu poklesu (3,2 procentního bodu) došlo v Rumunsku. Není bohužel možné posoudit, zda měla na účtovanou RPSN nějaký dopad směrnice, jelikož se provedení do vnitrostátního práva časově shodovalo s finanční krizí.

Náklady na spotřebitelský úvěr se mezi jednotlivými zeměmi výrazně liší. RPSN je například v rozmezí od 6 % či méně v řadě zemí eurozóny do 35 % v řadě členských států ve střední

[27] Je však možné, že někteří respondenti pojem přeshraniční úvěr nepochopili správně a považovali jej za půjčky poskytované bankami zaregistrovanými v jejich zemi, které však mají cizí název, nebo za úvěry poskytované v cizí měně.

Evropě. Finanční krize však měla v celé EU za následek prudký pokles úrokových sazeb centrálních bank. Zdá se, že v období 2003–2012 se mezi jednotlivými zeměmi EU úrokové sazby u spotřebitelských úvěrů (po očištění o sazby centrální banky) přiměřeně rychle sbližovaly.

Analýza rozdílů v RPSN u srovnatelných nabídek úvěrů mezi jednotlivými zeměmi a v rámci nich vychází z tištěných reklam, které shromažďovali fiktivní kupující, a internetových reklam, které shromáždila společnost London Economics. RPSN udávalo celkem 80 % všech shromážděných reklam.

Nejdražší nabídky byly zjištěny u osobních půjček inzerovaných specializovanými poskytovateli úvěrů s RPSN v průměrné výši 80 %. To nepřekvapuje vzhledem ke skutečnosti, že specializovaní poskytovatelé úvěrů často poskytují velmi krátkodobé půjčky s vysokou úrokovou sazbou. Bylo zjištěno, že inzerované nabídky s úplnějšími informacemi jsou levnější.

RPSN zahrnuje veškeré náklady spojené s úvěrem, včetně výpůjční úrokové sazby a rovněž všech ostatních poplatků. Rozdíl mezi RPSN a výpůjční úrokovou sazbou proto poskytuje údaj o tom, jakou výši dodatečných poplatků musí spotřebitel zaplatit. Irsko a Spojené království mají zdaleka největší rozdíl mezi RPSN a výpůjční úrokovou sazbou, zatímco na Islandu a v Lucembursku obsahují všechny analyzované reklamy výpůjční úrokové sazby, které jsou totožné s udávanou RPSN. V celé EU vykazují největší rozdíl (téměř 7 procentních bodů) mezi RPSN a výpůjční úrokovou sazbou osobní půjčky, zatímco úvěry na automobily a odložené platby vykazují nejmenší rozdíl ve výši 2,5, resp. 3,8 procentního bodu.

7. DOPAD SMĚRNICE NA OCHRANU SPOTŘEBITELE[28]

Před posouzením toho, jak poskytovatelé úvěrů plní povinnosti, které jim ukládá směrnice, je důležité uvést, že podle regulačních orgánů, u nichž se uskutečnil průzkum, jsou všichni poskytovatelé úvěrů (nebo přinejmenším jejich většina) obeznámeni se svými obecnými povinnostmi. Polovina regulačních orgánů rovněž uvedla, že nepřijaly žádná donucovací opatření kvůli neplnění povinností ze strany poskytovatelů úvěrů. V roce 2010 a 2011 tak muselo učinit pouze 20 % regulačních orgánů, u nichž se uskutečnil průzkum. Je však třeba uvést, že pouze 70 % regulačních orgánů ověřilo, zda poskytovatelé úvěrů skutečně plní své závazky vůči zákazníkům.

7.1. Dodržování požadavků na informace ve fázi reklamy

Podle článku 4 musí reklamy týkající se produktů ve formě spotřebitelských úvěrů uvádět všechny příslušné informace prostřednictvím reprezentativního příkladu. Tento požadavek se nevztahuje na reklamy, které neuvádějí žádné údaje o nákladech, a v některých členských státech na reklamy, které uvádějí pouze RPSN. Z tohoto důvodu se v následující analýze přihlíží pouze k reklamám, které uvádějí jiné výpůjční náklady než RPSN; jelikož u jednotlivých druhů spotřebitelských úvěrů existují rozdílné požadavky na informace, úroveň shody je nutno analyzovat pro každý druh úvěru zvlášť. V rámci analyzovaného vzorku splnilo všechny požadavky na informace pouze 22 % reklam uvádějících nějaké finanční údaje. Ačkoli v některých zemích splňovaly požadavky na informace všechny reklamy na určité produkty, v jiných zemích tomu tak nebylo. Při porovnání jednotlivých druhů reklam

[28] Tento oddíl byl vypracován na základě „studie o fungování trhu spotřebitelských úvěrů v Evropě“, kterou provedly společnosti IPSOS a London Economics.

byly reklamy na kreditní karty zdaleka nejhorší, pokud jde o úplnost informací, a reklamy na úvěry na automobily byly nejlepší.

V článku 4 se rovněž vyžaduje, aby byly standardní informace zpřístupněny jasným, výstižným a zřetelným způsobem. Analýza reklam ukázala mezi členskými státy a produkty ve formě spotřebitelských úvěrů velké rozdíly, pokud jde o jasnost. Po porovnání jednotlivých reklam se Nizozemsko zařadilo mezi pět předních zemí v rámci každého kritéria vztahujícího se na standardní informace. U všech čtyř druhů spotřebitelských úvěrů činilo průměrné bodové hodnocení 5,5 z 8. U úvěrů na automobily je rozpětí největší, přičemž estonské reklamy byly nejméně jasné a v průměru získaly pouze jeden z osmi bodů. Stejné nízké bodové hodnocení bylo zaznamenáno pouze u odložených plateb v Bulharsku. Reklamy z Nizozemska si opět vedly dobře a dosáhly nejvyššího bodového hodnocení u kreditních karet i osobních půjček. Žádný členský stát však nedosáhl plného bodového hodnocení ve výši osmi bodů z osmi.

Bez ohledu na kategorii poskytovatele úvěrů, druh úvěrů nebo způsob oslovení spotřebitelů nevyhovuje mnoho reklam řadě požadavků stanovených ve směrnici a to spotřebitelům zbytečně ztěžuje srovnání nabídek. Tato situace ukazuje, že v této oblasti je nutné zlepšit prosazování.

7.2. Dodržování požadavků na informace s ohledem na RPSN a reprezentativní příklad

Reprezentativní příklad obsahovalo pouze 73 % všech reklam, které udávají výpůjční náklady. V tomto ohledu byly obzvláště nevyhovující reklamy na kreditní karty. Mnoho z nich uvádí roční poplatek za kartu, neposkytuje však reprezentativní příklad. Jelikož roční poplatky jsou součástí výpůjčních nákladů spotřebitelů používajících kreditní kartu, měly by tyto reklamy reprezentativní příklad uvádět.

Několik členských států však dosáhlo vynikajících výsledků, kdy reprezentativní příklad obsahovaly všechny reklamy v určité kategorii. Pro účely hodnocení reklam, které uváděly reprezentativní příklad a rovněž veškeré nezbytné informace, byl použit simulátor, který je dostupný na internetových stránkách Komise[29], s cílem porovnat výsledky s údaji o RPSN uvedenými v reprezentativním příkladu. U méně než poloviny všech reklam, které uváděly dostatek informací pro výpočet RPSN, neodpovídala RPSN získaná pomocí simulátoru RPSN uvedené v reklamě. Průměrný rozdíl mezi udávanou a simulovanou RPSN činil 0,35 procentního bodu. V Rakousku, Irsku, Lucembursku a Nizozemsku odpovídaly všechny analyzované RPSN údajům vypočítaným pomocí simulátoru a v reprezentativním příkladu byly uvedeny veškeré informace potřebné pro výpočet RPSN.

7.3. Dodržování požadavků na informace v předsmluvní fázi

- *Jsou informace úplné a správné?*

V článku 5 je uveden druh předsmluvních informací, které musí věřitel spotřebiteli poskytnout s dostatečným předstihem před tím, než je spotřebitel vázán úvěrovou smlouvou nebo nabídkou. Tyto informace mají spotřebiteli pomoci učinit informované rozhodnutí tím, že je schopen snadno porovnat různé úvěrové nabídky. Podle článku 5 jsou všechny požadavky na předsmluvní informace splněny, pokud spotřebitel obdrží formulář „standardní evropské informace o spotřebitelském úvěru“.

[29] http://ec.europa.eu/consumers/index_en.htm

Při fiktivním nákupu představovalo největší problém získání přístupu k nabídkám. V řadě zemí byli fiktivní kupující požádáni, aby podstoupili úvěrové kontroly, než mohli obdržet podrobné informace o úvěru, který požadovali. To znamenalo, že výběr fiktivních kupujících byl náročnější, zejména v Německu, Lotyšsku, Nizozemsku, Švédsku, Spojeném království a Dánsku. V řadě případů nebyly kupujícím předloženy žádné nabídky, jelikož ty byly dostupné pouze pro skutečné zákazníky daného poskytovatele úvěrů.

Většina fiktivních kupujících nebyla věřiteli informována o svých právech, která mají jakožto spotřebitelé, zejména co se týká práva na odstoupení od smlouvy během prvních čtrnácti dnů (o svých právech bylo informováno v průměru přibližně 11 %) a o právu být okamžitě vyrozuměn o zamítnutí žádosti o úvěr v důsledku vyhledávání v databázi (o svých právech bylo informováno méně než 30 %). V 80 % případů neobdrželi kupující vysvětlení ohledně výpočtu RPSN. Výsledky fiktivního nákupu celkově ukazují, že požadavky na předsmluvní informace obsažené ve směrnici nejsou velmi často dodržovány, pozitivnější je však to, že pouze 15 % fiktivních kupujících neobdrželo informace o výši úrokové sazby a pouze 16 % nebylo informováno o tom, zda se jedná o pevnou nebo pohyblivou úrokovou sazbu. Dokonce i na základě výslovné žádosti obdržela formulář „standardní evropské informace o spotřebitelském úvěru“ přibližně pouze polovina kupujících.

Německo a Slovinsko se řadí na nejvyšší místa, pokud jde o poskytování náležitých předsmluvních informací u úvěrů na automobily, Polsko a Portugalsko u kreditních karet a opět Slovinsko a Portugalsko u osobních půjček. K zemím, které se umístily nejníže, patří v případě úvěrů na automobily Estonsko a Lucembursko. V případě kreditních karet se nejníže umístilo Lucembursko, za nímž následovalo Dánsko. U osobních půjček je zemí s nejhoršími výsledky opět Dánsko. Estonsko, Švédsko, Lucembursko, Rakousko a Dánsko se celkově umístily ve spodní části žebříčku. Jasné rozdíly existují rovněž mezi jednotlivými úvěrovými produkty, přičemž kreditní karty dosahují nejhoršího bodového hodnocení.

- *Vysvětlení: jsou poskytovatelé úvěrů ochotni vysvětlit dlužníkům úvěrové podmínky?*

Poskytnutí informací nepostačuje, pokud nejsou předloženy v jasné a srozumitelné podobě a pokud věřitel není ochoten a schopen podmínky srozumitelně vysvětlit. Podle čl. 5 odst. 6 musí věřitelé a případně zprostředkovatelé úvěru poskytnout spotřebiteli náležité vysvětlení. V rámci fiktivního nákupu byly subjekty dotázány, zda jejich věřitelé zajistili, aby byly k dispozici veškeré informace potřebné pro přijetí rozhodnutí o úvěru nebo kreditní kartě. Většina poskytovatelů úvěrů testem prošla u všech druhů úvěrů (53–61 %). U více než poloviny posuzovaných zemí tomu tak však není. Obzvláštně špatných výsledků dosáhla Malta, kde pouze 24 % fiktivních kupujících usuzovalo, že měli všechny informace nezbytné pro přijetí rozhodnutí. K členským státům s nejlepšími výsledky patří Kypr, Itálie a Německo (79 %, 77 %, resp. 71 %).

Z fiktivního nákupu nevyplynuly jednoznačné důkazy, že poskytovatelé úvěrů přizpůsobují vysvětlení potřebám nebo úrovni vzdělání dlužníka. Velká část věřitelů (u všech druhů úvěrů) však od potenciálního dlužníka požaduje informace o zaměstnání, příjmech a vlastnictví domu nebo bytu.

Přibližně 60 % respondentů v průzkumu u spotřebitelů si vyžádalo informace pouze od jednoho poskytovatele úvěrů, obvykle své banky. Téměř devět z deseti spotřebitelů se domnívalo, že kontaktovaní věřitelé byli otevření a čestní a že informace, které jim poskytovatelé úvěrů předložili, byly zevrubné a srozumitelné. Tento názor, který je v rozporu se zjištěním fiktivního nákupu, že nebyly poskytnuty všechny informace, ukazuje (jak se zdá), že si běžný dlužník není plně vědom toho, jaké informace by měl obdržet.

Průzkum prokazuje, že určité demografické charakteristiky vedou s podstatně vyšší pravděpodobností k tomu, že spotřebitelům bude poskytnuto vysvětlení, které požadují. Vysvětlení obdrží s mnohem větší pravděpodobností ženy a rovněž starší osoby a osoby s vyššími příjmy.

7.4. Objektivní posouzení toho, nakolik spotřebitelé rozumí zpřístupněným informacím[30]

Studie týkající se trhu spotřebitelských úvěrů zkoumala rovněž finanční gramotnost spotřebitelů. Za účelem posouzení finanční gramotnosti spotřebitelů je zapotřebí spolehlivé a objektivní měřítko. Na rozdíl od jiných forem gramotnosti neexistuje v současnosti standardizovaný a obecně uznávaný test k posouzení úrovně finanční gramotnosti.

Za účelem posouzení úrovně finanční gramotnosti byli respondenti v průzkumu u spotřebitelů požádáni, aby posoudili, která ze dvou úvěrových nabídek je levnější, a to na základě údajů o úrokové sazbě a RPSN, s cílem ověřit, zda znají definici RPSN a její vztah k úrokové sazbě. Správnou odpověď uvedlo méně než 40 % respondentů, což objektivně naznačuje, že mnoho spotřebitelů zpřístupněným informacím o RPSN (a jejímu vztahu k úrokové sazbě) nerozumí. Tento výsledek prokazuje, že 60 % spotřebitelů v podstatě nerozumí tomu, co je to RPSN a jak se používá, a naznačuje, že jejich úroveň finanční gramotnosti je poměrně nízká.

Důležitá je existence práv, která spotřebitelům umožňují úvěr předčasně splatit a odstoupit od smlouvy během prvních čtrnácti dnů od podepsání smlouvy, spotřebitelé si však musí být těchto práv vědomi, aby u nich měla požadovaný účinek. Nejsou-li spotřebitelé o těchto právech informováni, mohou nesprávně předpokládat, že jsou smlouvou vázáni od okamžiku podpisu smlouvy až do uvedeného data skončení platnosti. To by značně oslabilo postavení spotřebitele, jeho ochranu a hospodářskou soutěž na trhu. Informovanost o právu na předčasné splacení a odstoupení od smlouvy se liší podle sociálně-demografických charakteristik. Respondenti, kteří jsou finančně gramotnější, jsou podle očekávání s větší pravděpodobností obeznámeni s oběma právy. Respondenti se zaměstnáním na plný pracovní úvazek s větší pravděpodobností znají své právo na předčasné splacení, nikoli však právo na odstoupení od smlouvy.

Informovanost spotřebitelů o finančních údajích uvedených v jejich úvěrových smlouvách je nerovnoměrná. 64 % dlužníků, u nichž se uskutečnil průzkum, vědělo, zda byla v jejich smlouvě uvedena RPSN, 84 % znalo druh úrokové sazby (tj. pevná nebo pohyblivá) a 74 % vědělo, zda může předčasné splacení vést k sankci. Pokud jde o informovanost o právu na předčasné splacení a právu na odstoupení od smlouvy během prvních čtrnácti dnů od podepsání smlouvy, 73 %, resp. 71 % účastníků průzkumu mezi spotřebiteli vědělo, že věřitelé musí poskytovat předsmluvní informace o těchto právech, ačkoli úroveň informovanosti se mezi jednotlivými členskými státy značně liší.

7.5. Právo na odstoupení od smlouvy a právo na předčasné splacení

- *Jak často odstupují spotřebitelé od úvěrových smluv v zákonné lhůtě?*

Článek 14 stanoví, že spotřebitelé musí mít k dispozici lhůtu čtrnácti kalendářních dnů na odstoupení od úvěrové smlouvy bez uvedení důvodu. Vzhledem k agresivním marketingovým a prodejním taktikám poskytuje tato lhůta na rozmyšlenou spotřebitelům důležitou ochranu. Pomáhá rovněž zvýšit hospodářskou soutěž na trhu, jelikož spotřebitelé se mohou během prvních čtrnácti dnů od podpisu úvěrové smlouvy rozhodnout pro konkurenční nabídku.

[30] Na základě průzkumu provedeného v rámci studie o trhu spotřebitelských úvěrů.

Podle průzkumu u spotřebitelů se pouze malá část dlužníků (přibližně 1 %) pokoušela odstoupit od smlouvy ve lhůtě čtrnácti dnů od podpisu smlouvy. Z těchto dlužníků jich bylo 42,2 % neúspěšných. Je důležité mít na paměti, že někteří respondenti mohli smlouvu podepsat před zavedením směrnice.

- *Jak často splácejí spotřebitelé úvěr předčasně a jaký je dopad uplatnění odškodnění na ochotu k předčasnému splacení?*

V článku 16 je stanoveno, že spotřebitel má právo „zcela nebo zčásti splnit své závazky plynoucí z úvěrové smlouvy“. Přínos tohoto práva je opět dvojí: za prvé zajišťuje lepší postavení spotřebitele a jeho ochranu a poskytuje spotřebitelům větší volnost při správě jejich financí. Za druhé představuje důležitou součást konkurenčního úvěrového trhu, jelikož spotřebitelům umožňuje smlouvy změnit, je-li jinde k dispozici lepší úvěrová nabídka.

Důkazy o tom, jak často splácejí spotřebitelé své úvěry předčasně, nejsou přesvědčivé. Zatímco sdružení poskytovatelů úvěrů i spotřebitelů uvádějí, že tato situace není příliš častá, z průzkumu u spotřebitelů vyplynulo, že se téměř čtvrtina respondentů pokoušela splatit úvěr předčasně, z toho 86 % úspěšně. Tato souhrnná čísla však skrývají velké rozdíly mezi jednotlivými členskými státy a druhy spotřebitelských úvěrů. Průzkum u spotřebitelů poskytl rovněž přesvědčivé důkazy, že úvěr s větší pravděpodobností splatí předčasně respondenti, kteří jsou finančně gramotnější a mladší.

7.6. Spokojenost, problémy a stížnosti

Podle průzkumu u spotřebitelů se 9 % všech spotřebitelů setkalo v posledních pěti letech v souvislosti s úvěrovou smlouvou nebo věřitelem s problémy. Výsledky však ukazují, že mezi jednotlivými zeměmi existují velké rozdíly. Pokud jde o sociálně-demografické charakteristiky, bylo zjištěno, že starší respondenti se s podstatně nižší pravděpodobností setkali s problémy v souvislosti se svými úvěrovými smlouvami. Zdá se, že se většina stížností týkala poplatků, práva na odstoupení od smlouvy a práva na předčasné splacení.

Pouze jedna třetina spotřebitelů, kteří se setkali s problémy, však uvedla, že si stěžovala. Existuje řada postupů řešení problémů spotřebitelů, a to buď prostřednictvím třetích stran, jako jsou organizace na ochranu spotřebitele a veřejní ochránci práv, nebo přímo prostřednictvím věřitele. V průměru bylo vyřešeno 41 % problémů předložených věřitelům, avšak pouze 28 % problémů předložených třetím stranám. Z každých dvaceti spotřebitelů, jejichž problém byl vyřešen pouze částečně, podniklo další kroky pouze osm z nich.

Existují určité důkazy, že se spokojenost spotřebitelů s poskytovanými informacemi a s právy na předčasné splacení a odstoupení od smlouvy zvýšila. Růst spokojenosti pozorují zejména poskytovatelé úvěrů, organizace na ochranu spotřebitele a veřejní ochránci práv. Sdružení spotřebitelů uvádějí, že vyšší spokojenost spotřebitelů nezaznamenala, s výjimkou jednoho sdružení, jež zaznamenalo zlepšení ve vztahu k právu na odstoupení od smlouvy. Poskytovatelé úvěrů a jejich sdružení se shodují, že se spokojenost zvýšila. V průzkumu byla zjištěna poměrně vysoká spokojenost spotřebitelů s obdrženými službami, pokud jde o jejich stávající úvěry (73 % spotřebitelů bylo naprosto spokojeno), a s prostorem pro přímý kontakt s poskytovatelem úvěrů (66 %), avšak mnohem nižší úroveň spokojenosti s poplatky (36 %) a výběrem nabídek (48 %). Významný dopad na spokojenost spotřebitelů se službami věřitelů má kladné vyřízení stížností.

8. ZÁVĚRY

Je třeba mít na paměti, že některé členské státy provedly směrnici po uplynutí stanovené lhůty a některé z nich ji provedly teprve na konci roku 2011. Věřitelé a spotřebitelé měli proto málo času na přizpůsobení svého chování a plné využití výhod plynoucích ze směrnice. To vysvětluje, proč bylo obtížné určit dopady možností právní úpravy zvolených členskými státy.

Provedení směrnice se mimoto časově shodovalo s finanční krizí, která měla dopad na trh spotřebitelských úvěrů. Věřitelé jsou při poskytování úvěrů obezřetnější a dlužníci upřednostňují splácení stávajících půjček místo sjednávání nových úvěrů. Pochopitelná reakce na tyto vnější okolnosti omezila potenciální dopady, které mohla směrnice mít na poskytování přeshraničních úvěrů, a tudíž na další integraci jednotného trhu s úvěry.

Provedení fiktivních nákupů ukázalo, že věřitelé řadu ustanovení směrnice nedodržují. To platí pro reklamy a předsmluvní informace a dodržování povinnosti informovat spotřebitele o jejich právech (zejména co se týká práva na odstoupení od smlouvy během prvních čtrnácti dnů a práva na předčasné splacení). Provedení fiktivních nákupů potvrdilo výsledky šetření, které bylo provedeno v září 2011[31]. Průzkum mezi spotřebiteli ukázal, že se spotřebitelé setkávají při uplatňování těchto práv s problémy. Finanční gramotnost spotřebitelů je dosud nedostatečná. Spotřebitelé mají mimoto omezené povědomí o svých právech a o ustanoveních obsažených ve smlouvách. V tomto ohledu je důležité zajistit, aby poskytovatelé úvěrů přizpůsobili vysvětlení potřebám nebo úrovni vzdělání dlužníků.

V této fázi není (jak se zdá) nutné měnit rozsah možností právní úpravy ani limity a procentní hodnoty používané podle směrnice. Výzkum ukázal určité nepochopení, pokud jde o možnost volby, kterou členské státy mají při uplatňování směrnice. Komise bude s členskými státy spolupracovat na objasnění této záležitosti.

Aby byla směrnice účinná, je nutné náležité prosazování záruk, které jsou v ní obsaženy. Vzhledem k článku 22, který členským státům ukládá povinnost zajistit, aby vnitrostátní předpisy, které přijmou k provedení směrnice, nemohly být obcházeny, je třeba věnovat pozornost rovněž praktikám a právním konstrukcím, jejichž účelem je obcházení vnitrostátních předpisů k provedení směrnice a spotřebitelského práva obecně.

Závěrem se uvádí, že je nutné sledovat i nadále vymáhání dodržování směrnice v členských státech, a to počínaje posouzením postupů členských států v oblasti dohledu. Komise zamýšlí provést toto hodnocení v roce 2014. V návaznosti na výsledky posouzení informační kampaně o směrnici, která byla provedena v některých členských státech, a jiných důkazů, včetně důkazů týkajících se chování spotřebitelů, může Komise uvážit další činnosti v oblasti finanční gramotnosti.

[31] Pokud jde o podrobnější údaje o výsledcích, viz: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-6_en.htm.